

Ücret Garanti Fonundan Kimler, İşverenin Aczi Nedeniyle Ödeyemediği Hangi Alacaklarını Alabilirler

I- Giriş

İş Kanununun 33 üncü maddesinde yer alan Ücret Garanti Fonu ile ilgili düzenleme Mayıs/2008 tarihinde 5763 sayılı Kanun ile kaldırılarak, İşsizlik Sigortası Kanununa Ek Madde 1 ile eklenmiş, ilgili Yönetmelik ise 28.06.2009 tarihli Resmi Gazetede yayınlanmıştır.

Ücret Garanti Fonuyla ilgili düzenlemenin, İş Kanunundan, İşsizlik Sigortası Kanununa taşınmasıyla yetinilmemiş, içeriğinde de önemli değişiklikler yapılmıştır. Bu makalemizde kimlere hangi alacakları Ücret Garanti Fonu'ndan ödeneceği konusu üzerinde durulacaktır.

İşverenlerin ödeme aczine düşmesi halinde işçinin çalışırken alması gereken alacaklarından bir kısmı (en fazla üç aylık döneme ilişkin kazancı), Ücret Garanti Fonundan ödenmektedir. İş Kanunundaki eski düzenlemede Fondan yalnızca işçinin ücreti ödendiği için içeriğine uygun bir başlıkla Fon "Ücret Garanti Fonu" olarak belirtiliyordu. **Artık yeni düzenleme karşısında Fon adının ücreti aşan bir ifade ile belirtilmesi uygun olur. Çünkü işçinin çalışırken elde edeceği sadece ücreti değil, aşağıda ayrıntılı olarak anlatılacağı gibi çalışma ilişkisinin devamı süresince kendisine ödenmesi gereken her türlü kazancı Fondan karşılanır hale gelmiştir.**

II- Ücret Garanti Fonundan Kimler Yararlanabilir

İşverenden ücret alacağı olan tüm çalışanlar bu olanaktan yararlanamayacaktır. **Sadece, 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu kapsamında olan sigortalılar Ücret Garanti Fonundan yararlanabilecektir.**

İşsizlik Sigortası Kanununun 46 ncı maddesinde kimlerin işsizlik sigortasına tabi olduğu belirtilirken doğrudan kapsamda olanlar ifade edilmemiş, 5510 ve 506 sayılı Kanunlara atıf yapılmıştır.

İşsizlik Sigortası, yalnızca 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun geçici 20 nci maddesinde açıklanan sandıklara tabi sigortalılardan ve 5510 Sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkranın (a) bendi ile ikinci fıkrası kapsamında olanlardan bir hizmet akdiyle çalışanları kapsamaktadır.

Buna göre, Ücret Garanti Fonundan aşağıda belirtilen kişiler yararlanabilecektir.

1- İşveren veya işveren vekili ya da alt işveren tarafından işe alınıp, hizmet akdine tabi çalışanlar veya işe başlatılanlar,

2- Yabancı, uyruksuz, uyruklu, göçmenler ve sığınmacı kişiler ile mütekabiliyet esasına dayalı olarak uluslararası sosyal güvenlik sözleşmesi imzalanmış ülke sigortalılarından, sözleşmede belirlenen istisna halleri dışında çalışmalarını hizmet akdine tabi sürdürenler,

3- Büyükelçilik, konsolosluk mensuplarının özel hizmetlerinde çalıştırılanlardan gönderen devlette veya üçüncü bir devlette sigortalılıklarını belgeleyemeyenler ile Türkiye' de ikamet etmekte iken buralarda çalıştırılan Türk vatandaşları,

4- Ücretli ve sürekli olarak ev hizmetlerinde çalışanlar,

5- Kamu sektörüne ait tarım ve orman işlerinde ücretle çalışanlar,

6- Özel sektöre ait tarım ve orman işlerinde ücretle ve sürekli olarak çalışanlar (süreksiz işlerde çalışanlar kapsam dışındadır),

7- Ülkemizle sosyal güvenlik anlaşması imzalamamış ülkelerde çalışmak üzere geçici görevle yabancı bir ülkeye gönderilen sigortalılar,

8- Bankalar, sigorta ve reasürans şirketleri, ticaret odaları, sanayi odaları, borsalar veya bunların oluşturduğu birliklerde **hizmet akdi ile çalışan işçiler**, (ancak çalışanlardan memur ve KİT'lerde sözleşmeli personel istihdamını düzenleyen 399 sayılı KHK tabi olarak çalışan sözleşmeli personel ve hizmetliler ise işsizlik sigortası kapsamında değildirler, "kapsam dışı personel" olarak nitelendirilenler ise işsizlik sigortası uygulamasına tabidirler).

9- Libya'da iş yapan Türk işverenlerin yanında çalışan daimi işçiler (Türkiye'de iş yapan Libyalı işverenlerin yanında çalıştırdığı Libyalı daimi işçiler işsizlik sigortası kapsamında değildir),

10- Türk işverenler tarafından Almanya Federal Cumhuriyeti'nde istisna akdi anlaşması kapsamında çalıştırılan işçiler,

İşsizlik sigortası kapsamında olduklarından, Ücret Garanti Fonundan yalnızca bu sigortalılar yararlanabileceklerdir.

Yürürlükten kaldırılan düzenlemede Ücret Garanti Fonu'ndan sadece İş Kanununa tabi çalışan işçilere ödeme yapılmaktaydı.

III- Ücret Garanti Fonundan İşverenin Ödeyemediği Hangi Alacaklar Ödenir

Ücret Garanti Fonunun 4 üncü maddesine göre, işçinin, iş ilişkisinden kaynaklanan ve işverenin konkordato ilan etmesi, işveren için aciz vesikası alınması, iflası veya iflasın ertelenmesi nedenleriyle ödeme gücüne düşmesinden önceki ödenmeyen en fazla üç aylık temel ücrete ilişkin alacakları Ücret Garanti Fonundan ödenebilecektir.

İşsizlik Sigortası Kanunu kapsamında olan sigortalıya ödenecek temel ücret Yönetmeliğin 4 üncü maddesinin (d) fıkrasında tanımlanmıştır. Temel Ücret, işçinin 31.05.2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 80 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin (1) numaralı alt bendi gereğince sigorta primine esas tutulan kazancı üzerinden hesaplanan net ücret, olarak belirtilmiştir.

İş ilişkisinden kaynaklanan ve işçiye çeşitli adlar altında aynı ya da nakdi yapılan ödemeler ayrıntılı biçimde sıralanmıştır. Düzenlemelerdeki şartlara da haiz olunması halinde, işverence ödenmeyen alacaklardan hangilerinin Ücret Garanti Fonundan ödeneceği/ödenemeyeceği ilgili başlıklar altında belirtilmiştir.

A- Bu ad altındaki alacakların tümü Fondan ödenecektir.

1- Asıl Ücret

2- Diğer ücret çeşitleri

a) Zaman birimine göre ücret (hafta tatili ücreti, ulusal bayram-genel tatil ücreti, fazla çalışma-fazla mesai ücreti, yıllık ücretli izin ücreti, cumartesi günü ücreti)

b) İş birimi esasına göre ücret (yüzde usulüyle alınan ücret, profesyonel futbolcuya ödenen ücret, transfer ücreti, transfer verimi ücreti)

c) Götürü ücret

d) Belirsiz zaman ve miktar üzerinden ödenen ücret (hazırlama ücreti, tamamlama ücreti, temizleme ücreti, kardan hisse şeklinde ödenen ücret, komisyon ücreti)

3- Ücretin eklentileri

a) Primler (yıpranma tazminatı, özel hizmet tazminatı, yabancı dil tazminatı, vardiya ve ağır vasıta tazminatı, imza zorunluluğu tazminatı, tabii afet yardımı, nakit ödenen kira yardımı, nakit ödenen giyecek yardımı, nakit ödenen yakacak yardımı, askerlik yardımı, sünnet yardımı, nakit ödenen taşıt yardımı, nakit ödenen ısıtma yardımı, nakit ödenen elbise dikiş bedeli, nakit ödenen ayakkabı bedeli, ek tazminat, yılbaşı parası, kreş ücreti, makam tazminatı, iş riski zammı, bayram harçlığı),

b) İkramiye (bayram ikramiyesi, yılbaşı ikramiyesi, 6772 Sayılı Kanun gereğince ödenen ikramiye, 6772 sayılı Kanun gereğince Bakanlar Kurulu kararına dayanılarak ödenen ikramiye, 2448 sayılı Kanun gereğince ödenen ikramiye, jübile ikramiyesi),

c) Hakkı huzurlar (toplantı parası),

d) Eleman teminindeki güçlük zammı, kıdem zammı,

4- İdare veya yargı mercilerince verilen karar gereğince yapılan ödemeler (ücret niteliğinde olanlar, ücretin eklentileri niteliğinde olanlar),

5- Sigortalılara istirahatlı iken ödenen ücretler,

6- Yıllık izin ücretleri,

7- İzin harçlığı,

B- Aşağıda belirtilen alacaklar ise her ne kadar iş ilişkisinden kaynaklansa bile Ücret Garanti Fonundan ödenmeyecektir.

1- Mesleki eğitim gören öğrencilere ödenen ikramiye,

2- Görev Yollukları,

3- Ölüm yardımı,

4- Doğum yardımı,

5- Evlenme yardımı,

6- Aynı yardımlar (aynı konut tahsisi, işyerinde kullanılmak üzere havlu, sabun gibi verilen şeyler),

7- Geri ödemeli ücret avansları,

8- Kıdem tazminatı, iş sonu tazminatı veya kıdem tazminatı mahiyetindeki toplu ödemeler ve keşif ücreti,

9 - İhbar tazminatı,

10- Kasa/mali sorumluluk tazminatı,

11- Seyyar görev tazminatı,

12- İş güvencesi tazminatı, kötü niyet tazminatı.

C- İşverenlerce belirtilen oranı aşan tutarlarda çocuk, aile ve yemek yardımı yapılmışsa veya özel sağlık sigortalarına ve bireysel emeklilik sistemine ödemedede bulunulmuşsa bu fazla kısım da Ücret Garanti Fonundan ödenecektir.

1- Çocuk zammı (çocuk başına aylık asgari ücretin %2'si oranındaki tutar, 01.07.2009-31.12.2009 dönemi için aylık 13,86TL.),

2- Aile zammı (aylık asgari ücretin %10'u oranındaki tutar, 01.07.2009-31.12.2009 dönemi için aylık 69,30TL.),

3- Yemek Parası (günlük asgari ücretin %6'sının yemek verilecek gün sayısı ile çarpılması sonucunda bulunacak miktar, 01.07.2009-31.12.2009 dönemi için günlük 1,39TL, aylık 34,65 TL.),

4- İşverenler tarafından sigortalılar için özel sağlık sigortalarına ve bireysel emeklilik sistemine ödenen ve aylık toplamı asgari ücretin % 30'unu geçmeyen özel sağlık sigortası primi ve bireysel emeklilik katkı payı tutarları (01.07.2009-31.12.2009 dönemi için aylık 207,90TL.),

Özetle, Ücret Garanti Fonuna herhangi bir aya ait alacakları ödenmeyen kişiye, A başlığı altında sıralanan tüm ödemeler ile C başlığı altındaki ödemelerden ise belirtilen oranı aşanlar toplanarak bulunacak brüt tutardan, sigorta primi(%14), işsizlik sigortası primi işçi payı (%1), asgari geçim indirimi dikkate alınarak gelir vergisi (%15) ve damga vergisi (%0,6) düşülerek hesaplanacak net temel ücreti ödenecektir.

Yapılacak ödeme işverence ödeme yapılmayan tarihte geçerli olan net asgari ücretin altında olamayacağı gibi, net asgari ücretin 6,5 katını da aşamayacaktır. Yürürlükten kaldırılan düzenlemede sadece net ücret, tavan sınırlaması olmaksızın ödenmekteydi.

IV- SONUÇ

2003 yılında çalışma hayatımıza giren Ücret Garanti Fonuyla ilgili Kanunda 2008 yılında yapılan değişikliklerle kapsamdaki kişi ve alacak çeşitleri artırılmış, ödemelere üst sınır getirilmiştir.

Artık sadece İş Kanununa tabi çalışanların değil, işsizlik sigortası kapsamında olan tüm sigortalıların Ücret Garanti Fonundan yararlanmalarına olanak sağlanırken, işverence ödenemeyen sadece ücret değil, kural olarak çalışma ilişkisinin devamı esnasındaki tüm nakit ödemeler de Fon garantisine altına alınmıştır.

Ücret Garanti Fonu, çalışma ilişkisinin sona ermesinden sonra işçi için alacak oluşturan kıdem, ihbar, iş güvencesi gibi tazminatları kapsamı içine almamıştır. Gerek bu tarz alacaklar, gerekse de Fondan ödenemeyen diğer aylara ilişkin kazançlar için İcra ve İflas Kanununun 206 ve diğer maddelerine göre yasal takibe devam edilmesi gerekir.